

УДК 65.012.8:339.9
UDC 65.012.8:339.9

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ КООРДИНАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ
ПОЛІТИКИ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Федорук О.В., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ,
Україна

Тужик А.П., Національний транспортний університет, Київ, Україна

INTERNATIONAL COOPERATION IN COORDINATION OF ANTI-CORRUPTION POLICY
AND PREVENTION OF CORRUPTION IN UKRAINE

Fedoruk O.V., Ph.D., National Transport University, Kyiv, Ukraine

Tuzhyk A.P., National Transport University, Kyiv, Ukraine

МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО В СФЕРЕ КООРДИНАЦИИ
АНТИКОРРУПЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ И ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ КОРРУПЦИИ В УКРАИНЕ

Федорук О.В., кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, Киев,
Украина

Тужик А.П., Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Постановка проблеми. Корупція є однією з найгостріших проблем сучасності всіх сфер людського життя: економічної, політичної та соціальної. У розрізі подій, що відбуваються сьогодні у світі, вирішення цього питання є досить актуальним, адже корупція стала невід'ємною частиною життя в Україні й інших країнах світу. Ставши на шлях розвитку демократичної держави із соціально-ринковою економікою, Україна не може ігнорувати дане явище, яке має місце в українському суспільстві. Світова спільнота розглядає корупцію на сучасному етапі як одну з найбільших загроз правопорядку, демократії, правам людини, чесності та соціальній справедливості, що заважає економічному розвитку та становить реальну загрозу моральним підвалинам суспільства. Високий рівень корумпованості в Україні, який визнано її керівництвом, вітчизняними та зарубіжними аналітиками, відповідними міжнародними інституціями, дає ще більший поштовх вивчати дієві механізми щодо її усунення та застосовувати їх на практиці. Успішне розв'язання проблеми протидії корупції є пріоритетом держави, і оскільки Україна проголосила європейський вибір, особливої актуальності набуває досягнення відповідності між задекларованими цілями і повсякденною дійсністю. Незважаючи на повільні темпи боротьби з корупцією в Україні, даний процес має свій прогрес та показує перші результати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти запобігання та протидії корупції в різних сферах життєдіяльності суспільства і держави та пов'язані з цим питання розглядали такі науковці, як: В. Базилевич, П. Баклі, О. Білорус, Р. Вернон, О. Вільямсон, В. Гець, Е. Гекшер, Дж. Гелбрейт, Я. Жаліло, К. Іверсен, М. Кассон, Ч. Кінделбергер, Р. Коуз, К. Коулінг, Д. Лук'яненко, Дж. Міль, Р. Ньюфармер, М. Портер, А. Поручник, А. Рагман, О. Рогач, Р. Сагден, А. Філіпенко та ін.

Постановка завдання. Метою дослідження є вивчення стану корупції в Україні; визначення джерел та основних причин її виникнення; дослідження впливу корупції на суспільне життя; з'ясування тенденції корумпованості України; дослідження найбільш корумпованих сфер України; визначення ефективності міжнародного співробітництва у боротьбі з корупцією.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вирішення проблеми корупції стало досить актуальним в Україні за останні десятиріччя. Проте корупція існувала у будь-якому суспільстві будь-якої доби. Перші згадки про неї можемо знайти ще задовго до нашої ери [1]. Саме тому важко визначити специфічні витоки корупції для окремого громадянського суспільства. Існує думка, що загальною причиною поширення корупції є слабкість інститутів управління, створення органами влади сприятливих умов і неспроможність інститутів контролю (парламент, правоохоронна та судова системи, громадянське суспільство) здійснювати свої безпосередні функції. Досить часто це має місце при зрощенні державної та приватної сфер. Найбільш сприятливі умови для розповсюдження корупції виникають у країнах, що розвиваються [2]. Таким чином, можна відстежити зв'язок між рівнем розвитку країни та її рівнем корупції – чим бідніша країна, тим вищий рівень корупції.

В економічному аспекті корупція впливає на всі сфери економіки України. Її провокує масова «тінізація» економічного сектора України, що, в свою чергу, є економічним підґрунтям корумпованих зв'язків. Відповідно до офіційних заяв керівництва держави, частка тіньової економіки в Україні фактично зрівнялася з офіційною і складає 45–60 %. У тіньовому секторі економіки працюють мільйони громадян України. За даними фонду «Інтелектуальна перспектива» і Центру соціальних експертиз Інституту соціології НАН України 45 % опитаних громадян України працюють у «тіні». За підрахунками фахівців, сукупний тіньовий капітал українських громадян складає приблизно 40 млрд дол. США.

Загалом, корупція підриває економічні основи держави, блокує надходження іноземних інвестицій, приводить до «тінізації» економіки, сприяє зростанню впливу організованих злочинних груп. У міжнародному аспекті корупція негативно впливає на міжнародний імідж України, перешкоджає, а іноді блокує, надходження іноземних інвестицій. Так, за даними експертного опитування, проведеного Українським центром економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, близько 80 % закордонних експертів в якості негативного фактора вказали на корумпованість влади. Також близько 80 % опитаних експертів вважають, що в першу чергу іноземному бізнесу в Україні заважає корумпованість чиновників. Корупція також заважає міжнародним контактам, налагодженню міжнародних зв'язків, може призвести до відчутної ізоляції країни на міжнародному рівні.

Для аналізу рівня корупції доцільно застосовувати дослідження громадської організації «Transparency International», яка оцінює індекс корумпованості кожного року в 168 країнах світу. На рис. 1 показано динаміку некорумпованості України. Цей індекс відображає рівень сприйняття корупції у державному секторі за шкалою від 0 (дуже високий рівень корупції) до 100 (дуже низький) [3].

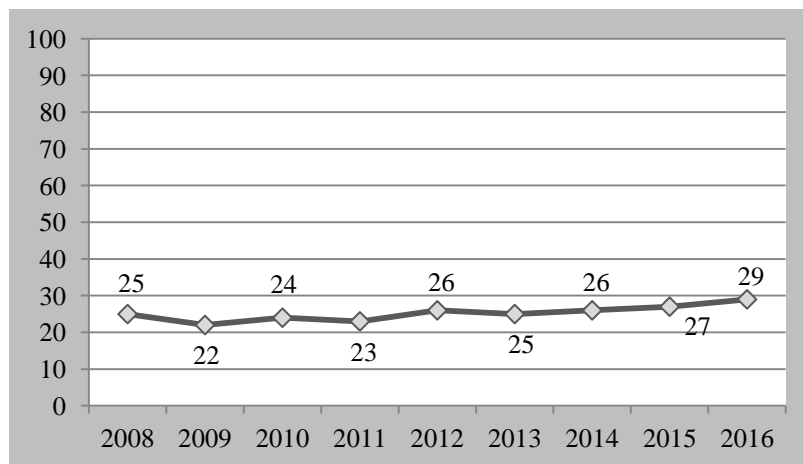

Рисунок 1 – Динаміка індексу некорумпованості України, 2008–2016 рр.

Як видно з рис. 1, Україна має дуже низьку оцінку стану корупції в країні. У 2016 році індекс некорумпованості мав позначку 29, що є кращим результатом у порівнянні з попереднім роком, де індекс був 27. Це означає, що Україна має високий рівень корупції, проте найкращий результат за останні вісім років. Динаміка індексу також показує, що радикальних реформ в країні не відбувалось, про що говорить відносно стала лінія індексів протягом 2008–2016 рр. Сьогодні корупція є загальнонаціональною проблемою (рис. 2).

Рисунок 2 – Основні перешкоди розвитку економіки України

За результатами соціологічного опитування компанії «Тейлор Нельсон Софрез Україна» (TNS в Україні) – представника світового лідера в галузі маркетингових досліджень, українці вважають саме корупцію головною перешкодою на шляху розвитку національної економіки [4].

За словами експертів [5], корупція пронизує всі сфери життя, і, незважаючи на прихід до влади нових людей, її масштаби збільшуються (рис. 3). Наприклад, у 2013 році 47,3 % українців вважали, що судова система повністю корумпована. У 2015 році така думка була вже у 66 % українців. Аналогічна динаміка спостерігається і в інших сферах: правоохоронна – 45,5 % і 64 %, державні органи – 44,9 % і 56 %, медицина – 40,6 % і 54 %.

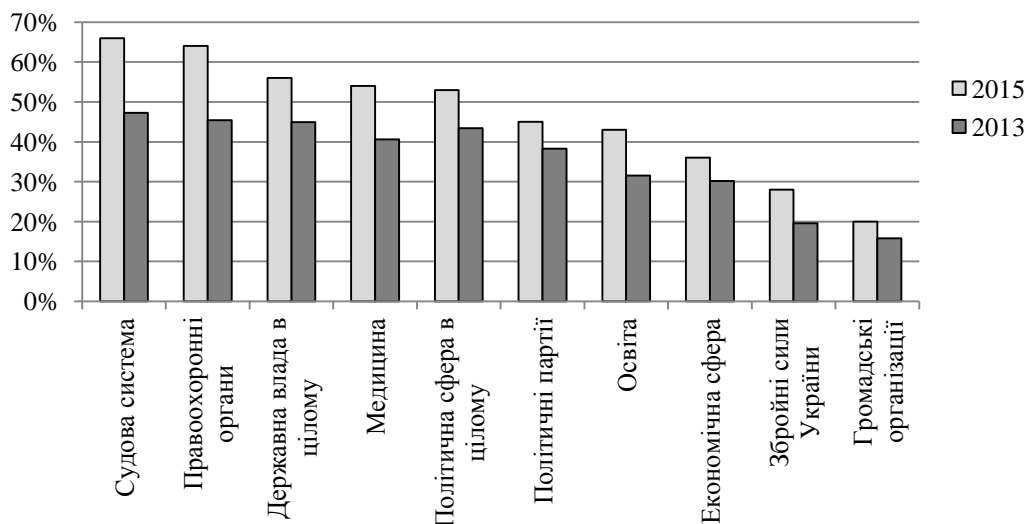

Рисунок 3 – Найбільш корумповані сфери в Україні у 2013–2015 рр.

Для ефективної боротьби з корупцією важливу роль відіграють інституції створені саме для вирішення цієї проблеми. В Україні інституційна структура запобігання корупції та боротьби з корупційними проявами була значно перебудована новим урядом, коли було прийнято нове законодавство. До цих змін функції координації політики у галузі боротьби та попередження корупції були розподілені між Національним антикорупційним комітетом України, уповноваженим уряду з питань антикорупційної політики і Міністерством юстиції України, в якому працював невеликий підрозділ зі штатом одинадцять співробітників і на яке тимчасово були покладені функції координації політики в галузі боротьби з корупцією. В якості консультативного органу при Президенті була сформована Національна рада з антикорупційної політики, до складу якої увійшли представники громадянського суспільства, ділових кіл і місцевих органів самоврядування.

З основних впроваджень по боротьбі з корупцією, що проводились за останні декілька років, особливу увагу слід приділити створенню інноваційної системи електронних закупівель «ProZorro». Прозорість має вирішальне значення для доброчесності та запобігання корупції в системі державних закупівель. «ProZorro» отримала міжнародну премію у сфері публічних закупівель «Public Sector Procurement Award» за створення і впровадження електронної системи з унікальною архітектурою. Розробка цієї системи на базі програмного забезпечення з відкритим кодом була здійснена у партнерстві влади, бізнесу та громадськості, адмініструвалася антикорупційною організацією «Transparency International Україна» [6].

Міжнародне співробітництво у боротьбі з корупцією відіграє важливу роль у практиці вирішення цієї проблеми в країнах, що мають високий рівень корумпованості. Це дає змогу країнам перейняти багаторічний досвід у держав, які досягли значних результатів у цій сфері, та використовувати ті механізми для боротьби з корупцією, які найкраще підходять для тієї чи іншої країни. Однією з платформ співробітництва у сфері запобігання та протидії корупції є Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) і, зокрема, її Антикорупційна мережа для Східної Європи та Центральної Азії. В рамках роботи ОЕСР у 2003 році представники урядових делегацій України, Вірменії, Азербайджану, Грузії, Російської Федерації і Таджикистану схвалили Стамбульський план дій по боротьбі з корупцією Антикорупційної мережі для Східної Європи та Центральної Азії ОЕСР. Основними принципами Стамбульського плану дій є розвиток ефективної та прозорої системи державної служби, посилення боротьби з хабарництвом, забезпечення чесності в бізнесі, підтримка активної участі громадськості у реформах [7]. Дане співробітництво також

передбачає звіти щодо реформ та роботи у боротьбі з корупцією по кожній країні, що дає можливість комплексно оцінити стан корупції в країнах, головні проблеми та напрямки їх вирішення. Співпраця України з ОЕСР, зокрема участь у Антикорупційній мережі, безумовно має свій позитивний вплив на діяльність уряду у цій сфері. Одним з найбільш важливих досягнень Антикорупційної мережі стала ефективність використання її ресурсів, наявність відповідного синергетичного ефекту за низкою напрямів діяльності.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, за будь-яких підходів та оцінок однозначно, що корупція є проблемою, розв'язання якої для багатьох країн є надзвичайно актуальним завданням. Багатьом країнам світу вдалося створити ефективний механізм протидії корупційним проявам. В Україні боротьба з корупцією – першочергове завдання на шляху реалізації європейського вибору. Повністю ліквідувати дане явище неможливо, тому завдання полягає у зменшенні рівня корумпованості в країні, щоб корупція не була основою економічного, політичного та соціального життя. Саме тому доцільним є використання успішних практик зарубіжних країн у боротьбі з корупцією, що обумовлює пошук нових підходів до дослідження та практичного застосування заходів у боротьбі з нею для прискорення темпів соціально-економічного розвитку та підвищення суспільного добробуту.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Грицак Я.Й. Корупція: короткі історичні нотатки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://krytyka.com/ua/articles/koruptsiya-korotki-istorychni-notatky>.
2. Shleifer A. Corruption / A. Shleifer, R. Vishney // Quarterly Journal of Economics. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://projects.iq.harvard.edu/gov2126/files/shleifer_and_vishny.pdf.
3. Transparency International – The Global Anti-Corruption Coalition [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.transparency.org/>.
4. Дослідження «Тейлор Нельсон Софрез Україна» (TNS в Україні) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tns-ua.com/>.
5. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/news/poslednie-goda-uroven-korruptsii-ukraine-1428572826.html>.
6. Антикорупционные реформы в Украине. 3-ий раунд мониторинга в рамках Стамбульского плана действий по борьбе с коррупцией [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/Ukraine-Round-3-Monitoring-Report-RUS.pdf>.
7. Реформы в сфере борьбы с коррупцией в странах Восточной Европы и Центральной Азии [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/corruption/acn/Anti-Corruption-Reforms-Eastern-Europe-Central-Asia-RUS.pdf>.

REFERENCES

1. Hrytsak Ya.Y. Koruptsiia: korotki istorichni notatky (Corruption: brief historical notes) [Electronic resource]. Access Mode: <https://krytyka.com/ua/articles/koruptsiya-korotki-istorychni-notatky>.
2. Shleifer A. Corruption / A. Shleifer, R. Vishney // Quarterly Journal of Economics. [Electronic resource]. Access Mode: http://projects.iq.harvard.edu/gov2126/files/shleifer_and_vishny.pdf.
3. Transparency International – The Global Anti-Corruption Coalition [Electronic resource]. Access Mode: <https://www.transparency.org/>.
4. Doslidzhennia “Taylor Nelson Sofres” (TNS v Ukraini) (Investigation “Taylor Nelson Sofres” (TNS in Ukraine) [Electronic resource]. Access Mode: <https://tns-ua.com/>.
5. Electronic resource. Access Mode: <https://www.rbc.ua/ukr/news/poslednie-goda-uroven-korruptsii-ukraine-1428572826.html>.
6. Antikorruptsionnye reform v Ukraine tretiy raund monitorynga v ramkakh Stambul'skogo plana deistviy po borbe s korruptsией (Anti-corruption reforms in Ukraine. The third round of monitoring within the framework of the Istanbul Action Plan against Corruption) [Electronic resource]. Access Mode: <http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/Ukraine-Round-3-Monitoring-Report-RUS.pdf>.
7. Reformy v sfere borby s korruptsией v stranakh Vostochnoy Yevropy I Tsentralnoy Azii (Reforms in the field of fighting corruption in the countries of Eastern Europe and Central Asia) [Electronic resource]. Access Mode: <http://www.oecd.org/corruption/acn/Anti-Corruption-Reforms-Eastern-Europe-Central-Asia-RUS.pdf>.

РЕФЕРАТ

Федорук О.В. Міжнародне співробітництво у сфері координації антикорупційної політики та попередження корупції в Україні / О.В. Федорук, А.П. Тужик // Економіка та управління на транспорті. – К.: НТУ, 2017. – Вип. 5.

У статті досліджено стан корупції в Україні; проаналізовано джерела та основні причини її виникнення; виявлено вплив корупції на суспільне життя; з'ясовано тенденції корумпованості України; проаналізовано найбільш корумповані сфери України; вивчено ефективність міжнародного співробітництва у боротьбі з корупцією.

Об'єкт дослідження – корупційні процеси та міжнародне співробітництво щодо попередження корупції.

Мета дослідження – проведення аналізу впливу міжнародного співробітництва на попередження корупції в Україні.

Методи дослідження – абстрагування, аналіз і синтез, системний підхід.

Корупція є однією з найгостріших проблем сучасності всіх сфер людського життя. Ставши на шлях розвитку демократичної держави із соціально-ринковою економікою, Україна не може ігнорувати дане явище, яке має місце в українському суспільстві. Високий рівень корумпованості в Україні, який визнано її керівництвом, вітчизняними та зарубіжними аналітиками, відповідними міжнародними інституціями, дає ще більший поштовх вивчати дієві механізми щодо її усунення та застосовувати їх на практиці. Успішне розв'язання проблеми протидії корупції є пріоритетом держави, і оскільки Україна проголосила європейський вибір, особливої актуальності набуває досягнення відповідності між задекларованими цілями і повсякденною дійсністю. Незважаючи на повільні темпи боротьби з корупцією в Україні, даний процес має свій прогрес та показує перші результати.

Прогнозні припущення щодо розвитку об'єкта дослідження – удосконалення механізму зменшення рівня корупції в країні та застосування успішних практик зарубіжних країн у боротьбі з корупцією.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: КОРУПЦІЯ, МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У БОРОТЬБІ З КОРУПЦІЄЮ, ТІНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ, ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ.

ABSTRACT

Fedoruk O.V., Tuzhyk A.P. International cooperation in coordination of anti-corruption policy and prevention of corruption in Ukraine. Economics and management on transport. Kyiv. National Transport University. 2017. Vol. 5.

The article investigates the corruption condition in Ukraine; analyzes the sources and the main reasons of its emergence; shows the effects of corruption in public life; demonstrates the trends of corruption in Ukraine; observes the most corrupted spheres in Ukraine; studies the efficiency of international cooperation in the fight against corruption.

Object of the study – corruption processes and international cooperation in preventing corruption.

The purpose of the study – to analyze the impact of international cooperation in preventing corruption in Ukraine.

Methods – abstraction, analysis and synthesis, systematic approach.

Corruption is one of the most urgent problems in all spheres of human life today. Being on the path of building a democratic state with socially-market economy, Ukraine can't ignore this phenomenon, which takes place in the Ukrainian society. The high level of corruption in Ukraine, which declared its management, domestic and foreign analysts, international institutions, motivates more to explore effective mechanisms for its liquidation and use them on practice. Successful problem solving fighting corruption is a priority of the state and since Ukraine declared European choice it became particularly actually to conform the declared goals and everyday reality. Despite the slow pace of the fight against corruption in Ukraine this process has demonstrated some progress and the first results.

Forecasted assumptions about the object of the study – the mechanism improvement of reducing corruption in the country and the application of good foreign practices of fighting corruption.

KEYWORDS: CORRUPTION, INTERNATIONAL COOPERATION IN FIGHTING CORRUPTION, SHADOW ECONOMY, FOREIGN DIRECT INVESTMENT.

РЕФЕРАТ

Федорук О.В. Международное сотрудничество в сфере координации антикоррупционной политики и предупреждения коррупции в Украине / О.В. Федорук, А.П. Тужик // Экономика и управление на транспорте. – К.: НТУ, 2017. – Вып. 5.

В статье исследовано состояние коррупции в Украине; проанализированы источники и основные причины ее возникновения; выявлено влияние коррупции на общественную жизнь;

выяснены тенденции коррумпированности Украины; проанализированы наиболее коррумпированные сферы Украины; изучена эффективность международного сотрудничества в борьбе с коррупцией.

Объект исследования – коррупционные процессы и международное сотрудничество по предупреждению коррупции.

Цель исследования – проведение анализа влияния международного сотрудничества на предупреждение коррупции в Украине.

Методы исследования – абстрагирование, анализ и синтез, системный подход.

Коррупция является одной из самых острых проблем современности всех сфер человеческой жизни. Став на путь развития демократического государства с социально-рыночной экономикой, Украина не может игнорировать данное явление, которое имеет место в украинском обществе. Высокий уровень коррумпированности в Украине, который признан ее руководством, отечественными и зарубежными аналитиками, соответствующими международными институтами, дает еще больший толчок изучать действенные механизмы по ее устранению и применять их на практике. Успешное решение проблемы противодействия коррупции является приоритетом государства, и поскольку Украина провозгласила европейский выбор, особую актуальность приобретает достижение соответствия между декларируемыми целями и повседневной действительностью. Несмотря на медленные темпы борьбы с коррупцией в Украине, данный процесс имеет свой прогресс и показывает первые результаты.

Прогнозные предположения по развитию объекта исследования – совершенствование механизма уменьшения уровня коррупции в стране и применения успешных практик зарубежных стран по борьбе с коррупцией.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: КОРРУПЦИЯ, МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО В БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ, ТЕНИЗАЦИЯ ЭКОНОМИКИ, ПРЯМЫЕ ИНОСТРАННЫЕ ИНВЕСТИЦИИ.

АВТОРИ:

Федорук Олеся Володимирівна, кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, доцент кафедри «Економіка», e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, тел. +380442803016, Україна, 01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 314.

Тужик Анастасія Павлівна, Національний транспортний університет, студентка факультету «Економіка та право», e-mail: nastiatuzhyk@gmail.com, тел. +380636783662, Україна, 01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1.

AUTHOR:

Fedoruk Olesia V., Ph.D., National Transport University, associate professor, department of Economics, e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, tel. +380442803016, Ukraine, 01010, Kyiv, M. Omelianovycha-Pavlenka str., 1, of. 314.

Tuzhyk Anastasiia P., National Transport University, student of the faculty of Economics and Law, e-mail: nastiatuzhyk@gmail.com, tel. +380636783662, Ukraine, 01010, Kyiv, M. Omelianovycha-Pavlenka str., 1.

АВТОРЫ:

Федорук Олеся Владимировна, кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, доцент кафедры «Экономика», e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, тел. +380442803016, Украина, 01010, г. Киев, ул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 314.

Тужик Анастасия Павловна, Национальный транспортный университет, студентка факультета «Экономика и право», e-mail: nastiatuzhyk@gmail.com, тел. +380636783662, Украина, 01010, г. Киев, ул. М. Омеляновича-Павленка, 1.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Козак Л.С., кандидат економічних наук, професор, Національний транспортний університет, завідувач кафедри «Економіка», Київ, Україна.

Бондаренко Є.В., доктор економічних наук, професор, президент Української академії інвестицій в науку і будівництво, Київ, Україна.

REVIEWER:

Kozak L.S., Ph.D., professor, National Transport University, head, department of Economics, Kyiv, Ukraine.

Bondarenko Ye.V., Ph.D., Economics (Dr.), professor, President of Ukrainian Academy of Investment in Science and Construction, Kyiv, Ukraine.